

Naar een verstandige wereld

In een goed gevulde zaal in het academiegebouw in Groningen hield Saskia Sassen, een 'anti-globalistische' professor uit Chicago, op 8 september 2003 een lezing. Een verslag.

Anders "globalisering

Je zou Saskia Sassen kunnen kennen van het boek "Guests and Aliens" (New York: New Press 1999). Onderwerp van haar lezing in Groningen was: "globalisme, cultuur en identiteit". Drie veel-, maar ook dikwijls 'vaaggebruikte' termen.

Helaas wist ook Sassen enige vaagheid niet te vermijden. Zo deed ze aan het begin van haar lezing een voorstel voor een – helaas gedeeltelijk – antwoord op de vraag "wat is globalisme?" "Globalisme" leek namelijk een 'kapstokterm' te worden in Sassen's lezing.

Ze noemde als kenmerken van globalisering: dat er minstens een wereldwijde institutionalisering is, en dat er "specifieke vormen" zijn van hoe staten werken. Bij dat laatste noemde Sassen geld en mensenrechten. Ik vind deze invulling van globalisering echter vaag.

Een duidelijke definitie van "globalisering" is volgens mij alleen mogelijk door het woord anders te gebruiken dan doorgaans gedaan wordt. Het lijkt me zelfs de hoogste tijd om te erkennen dat het woord beter nooit 'in gang gezet' had kunnen worden met de betekenis die het gekregen heeft. Dit zijn veel 'andersglobalisten' met me eens. Voor wie benieuwd is naar een reden om "globalisering" anders te gebruiken: "globalisering" zegt letterlijk genomen slechts dat iets meer en meer op wereldschaal gebeurt ("globe" en zo). Niet iets waar een weldenkend mens per definitie tegen kan zijn. Het gaat er om *wat* 'globaliseert', niet *dat* iets globaliseert, toch?

Als je "globalisering" op deze neutrale manier gebruikt, zullen er andere woorden aan te pas moeten komen om te beschrijven wat je zou willen dat globaliseert en wat niet. Dit gebruiken van meer woorden lijkt me echter alleen maar prima, omdat wensen zo, ook voor degene die met een wens komt, vaak duidelijk worden. Daarmee komt iedereen het verst, ook al krijg je met vage slogans, niet toevallig, op korte termijn meer handen op elkaar. Terug nu naar Sassen's lezing.

Toekomst

Onderwerp van haar lezing was, zoals je misschien al vermoedt, hoe we onszelf kunnen zijn, of hoe we onszelf kunnen ontplooien, in een wereld die meer en meer dichtgetimmerd, ingepikt wordt. Door wie of wat? Door "instituties", aldus Sassen. Verhullend geformuleerd vind ik, want volgens mij zijn het altijd mensen die dingen doen. Het gaat er dan ook om, te zorgen dat alle mensen anderen minstens niet meer gaan willen schaden. Vervolgens lijkt het me een goede vraag te zijn, hoe hiervoor te zorgen. Deze en andere vragen verdwijnen echter gemakkelijk achter een talig rookgordijn zodra iemand spreekt in termen van abstracties in plaats van over mensen. Niet geheel toevallig heb ik Sassen dan ook niets horen zeggen over hoe mensen te

veranderen. Jammer, want antwoorden op deze vraag lijken me actueler dan het komen met analyses van de bestaande 'globalisering', waar al relatief veel aandacht voor is geweest.

Maar terug nu naar het jezelf kunnen zijn in deze grotendeels ingepikte wereld. Sassen voorspelde dat natiestaten steeds minder belangrijk worden. Internationale groepen daarentegen, zoals mensen die in het IMF zitten, zullen juist meer wereldwijd hun zin krijgen. Dat ervaren velen volgens Sassen echter nog niet zo, en misschien zal dat wel altijd zo blijven. Mensen krijgen namelijk niet direct met, bijvoorbeeld, het IMF te maken, maar met een relatief onschuldig uitziende lokale club mensen, bijvoorbeeld een gemeenteraad die braaf internationale 'afspraken' uitvoert. Zouden mensen eerder in opstand komen als ze zouden zien dat de wereld steeds hiërarchischer wordt? Volgens mij denkt Sassen van wel. Het lijkt me echter dat veel mensen allang weten dat anderen de baas (m/v) over hen spelen. Maar kan het anders? Ik denk dat de meeste mensen denken van niet, en dat ze alleen daarom vaak passief blijven. En of de wereld hiërarchischer wordt...? In het erger worden van ellende zit nooit een sleutel tot verandering. Wel in het zien van mogelijkheden tot verbetering. Dus: andersglobalisten aller landen, laat zien hoe iedereen nu al dingen kan veranderen! Toch schetst Sassen geen doemscenario. Net als 'verticaal-rechts' globaliseert namelijk ook 'horizontaal-links' (dus hiërarchisch versus coöperatief).

Verstandig

Internationale "krachten" (alweer zo'n abstractie...) worden volgens Sassen dus sterker, zowel ter hebzuchtige als ter sociale zijde. Dat die "krachten" niet bepaald mooie taferelen veroorzaken, dat zei Sassen niet met zoveel woorden, maar bleek uit haar eigenlijke boodschap. Deze luidde: iedereen zou politiek activist moeten worden, ook door bijvoorbeeld lezingen te houden of met mensen te praten. Zo kan namelijk de bestaansgrond van het 'reëel bestaande globalisme' verdwijnen. Dit globalisme kan volgens Sassen namelijk alleen maar sterk zijn doordat het "nestelt" onder 'gewone' mensen. Een goede oproep, maar toch klinkt ze me te veel naar dat mensen passieve nestelplaatsen zijn voor Kwade Krachten. In werkelijkheid bestaat onderdrukking echter bij de gratie van vrijwillige slaafsheid en machtsbelustheid van velen.

Gelukkig dat Sassen's nadruk op de maakbaarheid van de wereld, door iedereen wel te verstaan, het won van bovengenoemd slachtofferisme. Hoewel het helaas voor mij te laat werd om de discussie met de zaal bij te wonen, vertrok ik uit het Academiegebouw met een goed gevoel. Zo'n driehonderd mensen hadden geluisterd naar een professor die lekker ongedwongen dwars bezig is. Haar boodschap luidde, hoewel niet met zoveel woorden: "Wees jezelf en ontplooi jezelf, door je niks aan te trekken van 'globalistische' bazen en bazinnen. Vergroot je eigen en anderen hun ruimte door politiek actief te worden!" Sassen is een wandelend bewijs dat leven naar bepaalde idealen verstandig is.